

סט"ז דרך המקפיד על המדה הצריכה לו יש בו משום מחתך, ובאמת סברא פשוטה היא, וק"ו בני"ד דראיתי עפ"י הנסיון דעל הרוב נקרעת רצועה זו שלא במקום הסימון כלל וכנראה שאין תועלת החריון ברצועה זו שיקרע במקום החריון

אלא להקל על קריעתו וסילוקו ללא מאמץ, ומשו"כ אין כאן חשש מחתך כלל.

ומשום כ"ז נראה דיש לסמוך ולהשתמש בבקבוקים אלו בשופי.

סימן ל

הדלקת נורות לד (LED) בשבת ויו"ט

כבוד הרה"ג...

רב שלום עד בלי ירח.

קבלתי לנכון את הקונטרסים ששלח אלי, ואין אני מסכים אף לא למילה אחת שכתב. לענ"ד שגה בזה שגיאה גדולה ומסקנתו חמורה ביותר ויש בה מכשול לרבים באיסור דאורייתא רח"ל.

ולא נתקרה דעתו עד שקבע דכל האיסור אינו אלא משום עובדא דחול. ומלבד שמסקנה זו אין לה ידיים ורגליים והיא מוטעית מיסודה, חמורה היא מאד. דללא כל ספק יבואו לזלזל ולהדליק נורות אלה, דכמה נהגו להקל ולזלזל בעובדא דחול, וכל דבריו על רוממות קדושת השבת והחובה להחמיר בה לפני משוה"ד לא יעזרו למנוע פירצה חמורה בחומת קדושת השבת הנובעת מדבריו.

ולגופו של דברים. זה יותר ממאה שנים מאז התחילו לנצל את כח החשמל במאור ובתעשייה שגדולי ישראל דנו באיסור סגירת המעגל החשמלי, זה בכח וזה בכח. והאמת יורה דרכו דיש לפלפל ולפקפק בכל הדרכים והסברות שנאמרו בזה, וכמו שעשה מרן הגרש"ז אורבך במנח"ש שם. אך כל מי שירצה להקל בזה למעשה הוציא עצמו מן הכלל,

האריך כבודו בסברא, וכך הביא מרבנים שונים דבהדלקת נורות לד אין לא איסור תורה ולא איסור שבות אלא עובדין דחול בלבד. ויסוד דבריו עפ"י דברי האחרונים שכתבו דאיסור להדליק מכשיר חשמלי ולסגור מעגלים חשמליים משני טעמים: א. משום מוליד כמ"ש הבית יצחק (יו"ד השמטות סימן ל"א). ב. משום בונה כמ"ש החזו"א (סימן נ' אות ט'). ובנורות אלה אין איסור מוליד משום דלא מצינו בחז"ל איסור מוליד ביצירת אור, דאטו אסור לפתוח חלון עמ"נ שיכנס אור השמש וכדו'. והביא גם מהגרשז"א שכתב דאין להוסיף על תקנות חז"ל ולאסור את מה שלא אסרו הם.

ולגבי בונה כתב דאין נורות אלה דומות לנוורות ליבון חשמליות ואין בהן זרימת חשמל ואין זה דומה לבנין, וגם כאן הביא את מה שפקפק הגרש"ז בדברי החזו"א.

וכאילו בת קול יצאה מן השמים שיש בזה חשש מלאכה דאורייתא.

ואני לכשעצמי נראה לי דיש בסגירת המעגל החשמלי בין לצורך מאור ובין לצרכים אחרים חשש מכה פטיש דאורייתא.

וזאת עפ"י המבואר בירושלמי שבת (מ"ד ע"א) "רבי יוחנן ור"ש בן לקיש עבדין הוי בהדא פירקא תלת שנים ופלוג, אפקון מיניה ארבעין חסר אחת תולדות על כל חדא וחדא, מן דאשכחון מיסמוך סמכון הא דלא אשכחון מסמוך עבדוניה משום מכה בפטיש".

וחידוש עצום למדנו מדברי הירושלמי. דבניגוד למקובל במושכל ראשון שחז"ל התבוננו בכל מעשה וענין אם יש בה צד דמיון לאחת מל"ט מלאכות, ואם מצאו בה צד דמיון לאחת המלאכות קבעו בה איסור כתולדה למלאכה זו. אלא חז"ל בראשית עיונם קבעו שמעשה זה יש בו חשיבות, תיקון וחידוש ומשו"כ מלאכה הוא, ורק אח"כ התבוננו לאיזו מל"ט הוא דומה, וקבעוהו תולדה למלאכה זו. ואם המעשה יש בו מלאכת מחשבת אף שלא מצאו בו צד דמיון למלאכה כלשהי קבעו שיש בו מכה בפטיש. ומלאכה זו דמכה בפטיש גדר כללי היא לכל מלאכה שיש בה חשיבות גדולה ותיקון ויצירה עד שבסברא ידענו דע"כ בכלל מלאכה הוא.

ואף שכל דרך זו מחודשת מאד מצינו לה בית אב אף בדברי הרמב"ם (הלכות שבת פ"י הי"ז) "המפיס שחין בשבת כדי להרחיב פי המכה כדרך שהרופאין עושין... הרי זה חייב משום מכה בפטיש שזו היא מלאכת הרופא".

ומבואר בלשונו דיש במפיס מורסה מלאכת מכה בפטיש משום "שזו היא מלאכת הרופאים" ולא כפי שכתבו התוס' (שבת ג' ע"א) מפני שיש בפתח זה להכניס ולהוציא, דכל שהיא מלאכת הרופאים ע"כ מלאכה חשובה היא מאין כמותה ומלאכת מחשבת היא, ומשו"כ יש בה מלאכת מכה בפטיש, וכבר העיר בדברי הרמב"ם באבן האזל שם, והארכתי בזה במק"א.

ואף שמפשטות הסוגיות בבבלי ובראשונים ופוסקים משמע דגדר מכה בפטיש גמר כלי הוא, אין הכרח מזה לדחות את המבואר בירושלמי, ואפשר דמלאכת מכב"פ תרוייהו אית בה ועיקרה מלאכת גמר והשלמה ופירשו חז"ל ברוחב דעתם דכל גמר כלי בכלל, משום חשיבות דגמר המלאכה, וכן כל דהוי מלאכת מחשבת מפני חשיבותו אף שאינו דומה לאחד מל"ט המלאכות, ודו"ק.

ונראה לענ"ד דכך גם לגבי סגירת המעגל החשמלי על כל צורותיה ואופניה, דללא כל ספק יש בה המצאה עצומה שאין כמותה תיקון וחשיבות להניע יסודות תבל דיש בה חשש מכה בפטיש, בין במפעיל כלים תעשייתיים עצומים ובין בסגירת מעגלים אלקטרוניים זעירים, וכך גם לגבי מנורת לד.

סוף דבר ברור ופשוט לענ"ד דיש להתייחס להדלקת נורות לד כאל מלאכה דאורייתא לכל דבר וענין וחלילה להקל בזה כלל וכלל.

וכך גם לגבי מה שהביא מכמה וכמה גדולי ספרד שהקילו לגבי הדלקת נורת חשמל ביו"ט, וצירף דעתם להקל בני"ד. נשתקע הדבר ולא ייאמר, דאף שכך כתבו בכמה ספרים (שו"ת מים חיים או"ח סימן צ', שו"ת מצור דבש או"ח סימן ח' ושו"ת שמש ומגן או"ח סימן נ"ח וסימן צ"ח, וכ"ה

בשו"ת ערוך השלחן סימן ז'), אין זה אלא טעות משום שלא ידעו כלל את מהות החשמל, וכתבו דאין זה אלא כמדליק קיסם מאש בוערת, ד"האש כבר נמצא בחוטים" ואין האדם אלא מגלה אותה ומעבירה ממקום למקום. ובאמת הדברים חסרי יסוד דאין כל אש בחוטים, אלא שזרימת האלקטרונים משחררת אנרגיה ופולטת חום והחום גורם לאור.

ודבר חמור הוא לצטט מדברי הגדולים שבחלקם כתבו בעצמם שהם כותבים עפ"י אומדנא על אף חוסר ידיעתם את כל ענין החשמל, ומלבד שיש בזה מכשול בהלכה יש בזה פגיעה בכבוד תורתם.

ובגוף השאלה אם יש בידנו להוסיף על מה שאסרו חז"ל משום מוליד, נראה דכיון

דכתב רש"י בביצה (כ"ג ע"א) "שהמוליד דבר חדש קרוב הוא לעושה מלאכה חדשה", אין זה כשאר השבותים שבהם אסרו מעשה מסויים מגזירה דכאן אסרו חז"ל את המוליד משום דהוי קרוב למלאכה, וא"כ יש בכלל איסור זה כל המוליד דבר חדש שיש בו חשיבות כיון דקרוב למלאכה הוא. ודו"ק בזה כי נכון ופשוט הוא.

יקבל נא דברי אלה כתוכחה מגולה ואהבה מסותרת, וחושש אני עליו שמא נודד הוא למרחקים שיש בהם סכנה גדולה, דאין לערער ולהרהר אחרי המוסכמות פן נהרוס את יסודות הבנין, ואנן כאצבע בקירא בסברא, ובפרט בהלכות שבת שכבר אמרו בהם חז"ל שהם כהררים התלויים בשערה (חגיגה י" ע"א).

הכו"ח באהבה וביראה
אשר ויים